

17174303

ДО СВІТЛА

АРХІВСЬКА 20-та ТРУДОВА ШКОЛА
ІМЕНІ ІВ. ФРАНКА

1928

Ціна 25 коп.

V.N. Karazin Kharkiv National University

00720683 8

ДО СВІТЛА

ЖУРНАЛ ХАРКІВСЬКОЇ 20 ТРУДОВОЇ ШКОЛИ

ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

№ 2 (4)

ТРАВЕНЬ 1928 року

№ 2 (4)

До Франкових роковин

28 травня минає 11 років, як помер великий український робітничо-селянський письменник і організатор робітничого руху в Галичині Іван Франко. 12-ті роковини з дня його смерті припадають на той час, коли ми, після десятих років боротьби й перемоги, підводимо підсумки соціалістичного радянського будівництва на Україні й намічаємо шляхи на майбутнє. Лише півтора роки не дожив Франко до того часу, що за нього все життя своє боровся, часу, коли вже обірвалися

.. Всі пута,
що в'язали нас з давнім життям,
часу перемоги і вільної праці.

І от тепер, оглянувши пройдений шлях, ми згадуємо і шануємо пам'ять тих, хто, не шкодуючи сил і праці, торував шлях до визволення. До таких борців-каменярів належав і Іван Франко, що, раз накресливши програму на все своє життя,—

Працювать, працювать, працювати
В праці сконать,—
не відступав від неї доки билося серце у грудях.

А поклав він не мало сил у боротьбі проти соціальної несправедливості та всього суспільно-політичного ладу

За те, що паном в нім багач,
А гнесь слугою люд німий...
і тому людові німому присвятив своє життя.

Виступивши на поле літературної і громадської діяльності в добу перших зародків робітничого руху в Галичині (70-90 р.р. XIX ст.), Франко відіграв велику роль в громадському житті, бувши за основоположника першої партії в

Галичині з соціалістичною програмою.

Свої соціалістичні погляди Франко як-найвиразніше висловив у поезії, скерованій проти австрійського царату, буржуазії й поміщництва та польського панства, а в творах з життя Бориславських робітників на нафтових копальнях подав перші в українській літературі картини з доби пролетаризації селянства та нагромадження капіталу. Тут він гостро виступає проти капіталістичного визиску, спрямовуючи увагу робітників на організовану боротьбу з гнобителями. Ті самі мотиви соціальної боротьби бачимо в його творах з селянського життя. Через те Франко цілковито заслуговує на назву українського робітничо-селянського письменника. Через те робітники й селяни шанують його пам'ять за ті сили, що він поклав на боротьбу за їхнє визволення.

Шанує його пам'ять і наша школа.

Маючи ім'я незабутнього І. Франка, вона високо держить прапор, що на ньому написані його слова—

З світочем науки
Проти брехні й тьми!

З молодечим запалом вивчає наша молодь твори І. Франка, черпаючи з багатющої скарбониці його великого розуму, щоб стати справжніми будівниками соціалістичної культури, каменярями нового життя.

З особливою любов'ю і пошаною святкуємо ми пам'ять того, що

Ввесь вік свій трудився
У незломнім завзяттю,
щоб здобути

Хоч сидам, як не собі,
Крашу долю в боротьбі!
БІБЛІОТЕКА при ХДУ
174303

Іван ФРАНКО

Г а л и ч и н а

Далеко від нас у той бік, де сонце буває перед заходом, є країна, що зветься Галичина. Живуть у ній такі самі люди, як і в нас—українці і говорять українською мовою. Одне тільки там не так, як у нас. У нас радянська влада, а там усім заправляють польські пани, примушують працювати на себе селян та робітників. А вони теж хочуть вільними бути, вони теж бажають кращого життя. Та хай лише скаже там хто-небудь хоч слово про волю—одразу посадять до темної вухкої тюрми.

У нас діти весело ідуть до школи, вчать у ній рідною мовою. Проводять свої збори, обговорюють цікаві для всіх питання, улаштовують свята, видають стінні газети.

А там... Там українські діти ідуть до школи, немов у неволю, бо вчать їх не рідною, а чужою, польською мовою. Пани заборо-

няють вчити по-українському. Боятися, щоб діти не дізналися, хто вони, а то виростуть і проженуть усіх панів так, як у нас їх прогнали.

Гірко там жити й дорослим, і дітям.

Та не краще було й раніш.

Раніш Галичина була під владою австрійського царя. Всі кращі землі, всі багатства були й тоді в руках панів. Зрана до вечора поливали там землю потом люди, працюючи на своїх гнобителів, а самі були і голодні, й холодні. Мовчки обливалися вони у злиднях сльозами, терпіли неволю, мовчки тягли вони панське ярмо.

Але були там і такі, що не могли мовчати. Знайшлась така людина, що повстала проти кривди й знущання і все життя своє боролась за волю темного люду.

То був великий український письменник Іван Франко.

У к у з н і

Недалеко від міста Дрогобича в Галичині розіслалось село Нагуєвичі. Сховалось воно у долині, завітчалось зеленими садами. На горбі край села стояла кузня, а з неї по долині дзвінким сріблом лунали удари молотків. То коваль Яків вибивав на ковадлі дріб, немов на барабані,—знак, що в кузні починається робота.

Андрусь, молодий коваль, взявши на плечі маленького рудоволосого й босого хлопчину Івася, приніс його до кузні й посадив на вугляній скрині близько огнища, а сам почав міхом роздувати вогонь. Яків, Івасів батько, готувався до роботи, а Івась пильно вслухався, як міх починав сопти й роздухувати вогонь.

— Помалу, помалу, Андрусью!—каже Яків.

— Ще дика баба фукає!—говорить жартуючи Андрусь, і що-си-ли налягає на жердку, щоб набра-

ти в міх як мога більше повітря.

Андрусєва згадка про дику бабу проймає малого Івася жахом.

— А де та дика баба?—питає він.

Андрусь сміється.

— Вмісі. Хіба не чуєш, як фукає?

Івась прислухається—справді фукає.

— Чекай, як я її добре надушу,—говорить Андрусь—то вона буде стогнати,

Я не хочу! Не души!—скрикує Івась, і йому хочеться заплакати. Він наслухався казок про різні страхіття. Чув не раз і про дику бабу, що ніби сидить у великій горі та курить звідти димами, і йому стало страшно.

— Ну, ну, ти! Не говори дитині дурниць—каже батько. Не слухай, Івасю, не слухай, у місі нема ніякої дикої баби.

— А що ж там так сопє?

— То вітер, синку. У міх набирається повітря, а як його придати, то повітря виходить крізь дірочки й сопе. Ось, поглянь!

І батько кілька разів дмухає в огонь.

До кузні поволі збираються люди. Тому треба сокиру зробити, іншому — щось полагодити.

Починається праця. Луп-цуп-цуп! Луп-цуп-цуп! — вистукують молотки по червоному розпеченому залізі й розбризкують навколо іскри.

Івась дуже боявся тих іскор, та проте страх любив дивитися, як вони, мов рій вогнястих чмелів, вилітали з-під батькового молота й прискакали на всі боки.

Кипить праця, а разом з тим ідуть і розмови. Розповідають усякі сільські новини, а найбільше — про Борислав.

Борислав — невеличке місто в Галичині. Якось довідалися, що в тому місті у землі є багато нафти та земляного воску. Почали копа-

ти там глибокі колодязі й діставати звідти нафту. Швидко Борислав змінився: скрізь виднілися горбики від накиданої з ям землі. Багато людей сходилося туди на заробітки. Деякі з них просто працювали в наймах, а деякі — швидко ставали багачами, як пощастить їм десь на купленому клаптику землі видобути багато нафти.

Та багато траплялось там і різних нещасть. Про них і розповідали в кузні. Там обвалилася яма й придушила аж п'ять робітників, в іншій — трьох, той ненароком упав у яму і втопився у нафті, а того підпоїли та пхнули до ями.

Страшно стає Івасеві від цих розмов, хоч він гаразд ще й не розуміє, що воно й до чого. Тільки глибокий жаль його проймає, а чому — то він гаразд і сам не знає. І він починає ще пильніше вдивлятися в огонь. В огні проливаються сині, червоні та золотобілі промені, а з-під молота бризкають іскри.

„Не таке, як люди“

Чудний якийсь хлопець, отой Івась! Вийде оце на вулицю, іде тай розмахує руками, гуторить щось сам до себе. Візьме прутик, цьвохає ним у повітрі, або стинає головки з будяків та ластів, ячого зілля. Серед інших дітей він несмілий і неповороткий, а коли часом обізветься, то старші як почувуть, то тільки плечима стискають.

От і зараз. Зустрів він маленького хлопчика та й питає:

— Василю! А доки ти вмієш рахувати?

— Я? А доки ж? П'ять, сім, (парканадцять.)

— Парканадцять! Ха, ха, ха! А то скільки парканадцять?

— Ну, скільки ж має бути? Я не знаю!

— Та то ніскільки. От сядь лишень, будемо рахувати.

Василь сідає, а Івась починає рахувати, цюкаючи за кожним разом паличкою по землі: один, два, три...

Василь слухає, слухає, а далі встав і побіг. Івась і не помітив:

сидить цюкає і рахує далі, аж доки хто не надійде та не засоромить.

Та над усе любить Івась бігати сам по зелених квітчастих лугах, поміж широколистих високих лопухів над невеликою річкою з високими берегами та з кам'янистим дном. Набігавшись, залізе між густе, лапає листя біля річки. Сидить і вдивляється в плюскітливу воду. А тимчасом сонце припікає, гріє Івасеві плечі і все тіло.

Любо йому! Невеличкі його сірі оченята жваво бігають. Все, що він бачить, здається йому таке гарне, чудне й незрозуміле.

— От сонечко, чому воно таке невеличке, а татуньо казали, що воно велике? Чи в небі вирізана така маленька дірка і через те не видно цілого сонця.

Він хоче знати, чим люди бачать і чим вони чують. Йому здавалось, що все те людина робить ротом. Івась розкриває й закриває рота, заплющує очі, затуляє вуха — скрізь додивляється, над усім думає.

А коли поприходили жінці з поля, він підскакуючи біжить до батька:

— Татуню, татуню! Я щось знаю!

— А що таке, моя дитино?

— Я знаю, що чоловік очима бачить.

Батько сміється.

— А вухами чує, як кудкудакає курка, а пальцями—шум.

Як, як?

— Та так, що як не затикати вуха пальцями, то чути, як курка кудкудакає, а як заткнути, то чути тільки шум.

Всі регочуть.

А то раз йому треба було пе-

рейти через маленьку річку. Підійшов він до річки, коли дивиться, а там замість камінчиків на дні видно одну глибоку бездонну синяву. Івась не знав іще, що це небо з води всміхається до нього, і зупинився. Довго розглядав він глибіню. Тільки якось дивно. Як повернеться за сонцем, глибіню зникає і в річці видно зовсім мілке дно; повернеться до сонця—річка знову стає глибока. Та підійшов сусіда, розказав йому, що то небо відбивається у воді й перерізав його через річку.

«Якесь воно не таке, як люди», казали про Івася сусіди.

Д о ш к о л и

Одного дня Івась, як звичайно, встав рано, поснідав, поплакав трохи, почухався, взяв прут і підскакуючи погнав гуси з подвір'я на пасовисько. Та не довго він їх пас. З поля йшов батько, покликав Івася додому й наказав матері одягти його в нову одягу. Коли він одягся, батько повів його селом. Підійшовши до одного будинка, батько промовив:

— Оце школа. Сюди будеш ходити вчитися.

І записав Івася до школи.

Чудно якось у тій школі. Усе не так, як дома. Учитель показує якісь таблички з стовпчиками та гачками, а що воно таке, Івась не розуміє. І хлопці якісь усі чудні. Той сидить і довбає пальцем у носі, другий хоче вткнути Івасеві стебельце в ухо, третій висмикує з своєї одєжини латки та нитки—наскуб уже їх цілу купу.

— На що ти смикаєш? питає Івась.

— Буду дома з бовщем їсти.—
Відповів хлопець. Івась довго ду-

має на тим, чи, буває, не обдурих його цей хлопець.

Та вчитель помітив, що Івась нічого не слухає й так крикнув та так крутнув його за вухо, що йому аж сльози виступили на очах...

Учні співучими голосами читають склади: „а-ба-ба-га-ла-ма-га“. Івась не розуміє, що це і для чого, але йому це вподобалося і він що-сили почав кричати: „а баба галамага“! Вчитель уже подумав був, що він дуже гарний учень. Та Івась викрикнув якось не тоді, коли було треба, „галамага“ і вчителька різка погуляла в нього по плечах.

А ввечері батько питає:

— Ну, а чого тебе там у школі навчили?

— Вчилися „а баба галамага“.

— А ти вмів?

— Та ж умів.

— Ну, так мені справуйся!—заохотив батько.—Як тут у селі вивчишся, то підеш до міста до більшої школи.

— Ба!—відповів Івась.

Івась—найкращий учень.

Хоч і тяжка була наука в сільській школі та здатний Івась швидко вивчився читати й писати українською, польською та німецькою мовою. За два роки, як скінчив Івась цю школу, батько віддав його до другої вищої школи, що була при монастирі в місті Дрогобичі.

Радіє Івась, що вчитиметься далі, але й сумно йому стало, як батько поїхав додому. Жаль йому села, а ще більше—товаришів. Там залишився і Гриць, і Васко, і Петрусь.

Івась сидить на лекції. Але йому так хочеться зараз бути вкупі

з товаришами, так хочеться піти разом на річку побігати в полі.

Він зажмурює очі, й здається йому, що він дома сидить у хаті. Ось чути дзвінки голоси Гриця та Васька—то йдуть вони до Івася гратися.

Але раптом тишу у класі прорізав гучний голос учителя-дяка, що, схопивши Івася за вухо, стукнув його лицем об лаву.

Було то не вчення, а якась мука. Дяки знущалися й глузували з малого Івася, бо він був мужицького роду, по-мужицькому вбраний, боязкий і несміливий. Посадили його ззаду на „ослячу лаву“, але бідний хлопець терпеливо переносив усі образи й ще з більшим завзяттям брався до науки.

Швидко виявилось, що Івась вчиться краще за всіх.—По всій школі пішли балачки:

— Івась найкраще вчиться.

— Іван Франко—найкращий учень.

Франко в дитинстві

В л і т к у

Велике несподіване лихо трапилось Франкові; коли він перейшов уже до другої класи. Помер батько. Франкова сім'я почала убожіти. Матері тяжко було самій упоратися з господарством, і вона вийшла заміж за другого. Та вітчим був добра і чула людина, то й не забрав Івася з школи, а допомагав йому вчитися й далі.

Влітку, коли навчання в школі припиняється, Івась повертається на село додому. Й там допомагає працювати в полі та у господарстві.

У неділю, коли його не посилають пасти худобу, ані до снопів, або сіна, він рано схоплюється з постелі, умивається, хапає шматок хліба і біжить у ліс. Для нього нема більшого щастя, як самотою блукати по лісі, коло там нема ані живої душі. Там слухає він шум дубів, милується квіточками, кож-

ною травинкою з сріблястою росою.

Одвідає у лісі джерельце з солоною водою. Сховається між деревами й цілими годинами підглядає, як прибігають пити тонконогі сарни з малими гарненькими сарненятами, і цапи-рогачі, і витрішкуваті зайчики. А то піде на те місце, де найбільше росте грибів, назбирає їх купу, добуде невеличкого пожика й починає чистити, гуторячи з ними весело:

— А, мій паничику! Вдався ти біленький зверху і знизу! Певно лише цієї ночі виклюнувся з землі. А ви, старенький дідусю! Чого так одну крису свого капелюха вгору задрали! Ой, погана гиллячка! Лягла вам на голову і от якого шрама надавила!..

Раз, отак розмовляючи з грибами, Івась аж перелякав одного сусіда, що проходив поблизу лісом, а його не помітив.

Івась—гімназист

Через три роки Івась, скінчивши школу, вступає до гімназії. Наука в гімназії дуже була схожа на науку дяківську. Непривітно зустріли тут Франка і хлопець довгий

час знову сидів ззаду на «ослячій лавці» в самім куті та пальцями довбав діри в стіні.

Та незабаром і тут він став одним із кращих учнів. У нього бу-

ла дуже добра пам'ять. Те, що учитель казав цілу годину, він потім міг переказати майже слово в слово. Але шкільну науку він не дуже любив. Зате багато читав книжок. Шевченкового «Кобзаря» він вивчив на пам'ять. Прочитав багато й інших українських, і польських, і німецьких письменників. Почав складати свою книго-

збірню й назбирав до неї багато книжок. Разом з цим він записував народні пісні й записав їх дуже багато—аж два великі зошити.

В гімназії ж Франко почав і сам писати різні вірші та оповідання. Коли йому було 18 років, його перші вірші видрукували в одному часописі.

У т ю р м і

Скінчивши гімназію, Франко їде до Львова, великого міста в Галичині, і там вступає ще до вищої школи—університету. Тут він продовжує писати свої твори, а в них змальовує бідкування робітників у Бориславі, про який так багато наслухався ще в дитинстві у батьковій кузні. Але його швидко заарештували й посадили аж на дев'ять місяців до тюрми. Вкинули його туди між самих злодіїв, щоб як-найбільше муки завдати за те, що він писав про тяжкі злидні робітників та хотів зробити їх вільними. Камера з одним вікном, де сидів Франко, була дуже мала. Через те 8 чоловік спало на тапчані, а 4—під тапчаном. Франка ж примостили під вікном, що було день і ніч відчинене, і він дуже мерз, а вранці, як прокидався, на голові в нього було повно снігу, нав'язного з вікна.

Вийшовши з тюрми Франко починає ще більше працювати: збирає докупи робітників та розказує про їхні кривди, пише свої твори.

Великий письменник і борець за волю

Та Франко й після цього не кидав своєї роботи. Він ще більше почав писати й написав дуже багато усяких книжок. А в тих книжках писав він про тяжке бідкування робітників і селян та про панську неволю. Швидко його вже всі знали не як маленького неслівного хлопчину. Івася, а як великого українського письменника й борця за визволення трудящих—вана Франка. Його слава широка лунала по всій Україні, і трудящі влаштували на його пошану

В цих творах він казав, що «прийде нове життя, добро нове у світ», цеб-то, що прийде час, коли робітники й селяни визволяться з-під панського ярма, й тоді настане нове щасливе життя.

Але цього не подарував йому цар та пани. Одного разу як їхав Франко та до свого товариша на село, його знову заарештували й посадили на три місяці до в'язниці. Не подивилися на те, що він був хворий і їхав відпочити. Дуже тяжко було Франкові, а ще тяжче стало, як його босого пішки повели додому. Йти було дуже далеко, і в нього на обох ногах повідпадали нігті на пальцях. Великі муки перетерпів тоді Франко. Три дні він жив двома копійками, що знайшов їх у піску а коли й тих не стало, він лежав хворий в гарячці і голоді, ждучи смерті. Та його врятував один товариш.

Гірко жилося після цього Франкові. Багато товаришів відцуралось від нього, бо боялись, щоб і їх не забрали до тюрми.

велике свято. Коли до цього свята спробували написати список самих назов його творів, то він зайняв цілу книжку аж на 127 сторінок! Але це ще не все, бо після того Франко написав ще дуже багато.

Не забув він і про дітей: багато написав він для них різних казок та оповідань, а в тих оповіданнях списав і свої дитячі роки.

Та надмірна праця підірвала Франкові здоров'я і він тяжко захворів. Але підчас хвороби, як ста-

вало йому легше, він продовжував свою працю.

..Працювать, працювать, працювати
В праці сконаты!—

От було його завдання на все життя. Всі свої сили, все знання своє він віддавав на користь трудящих, не зважаючи ані на тюрми, ані на погрози панів та царя.

Та хвороба все більше знесилювала Франка і він в нужді, всіма забутий, доживав останні роки. Згадали якось про нього товариші, зібрали йому трохи грошей, щоб підтримати здоров'я, та було вже пізно.

28-го травня Іван Франко, великий письменник і борець за волю, помер. Це було 12 років тому, коли була жорстока світова війна.

Не дожив він до тих днів, за які боровся все своє життя, не довелося йому побачити, як зараз робітники й селяни будують свою державу без царя і панів.

Але трудящі України не забули свого великого борця й тепер кожного року 28 травня згадують і шанують його пам'ять. **Р. Ш-ко**

Іван Франко

Франко... Шість літер, а значіння—
море!

Франко—це є положене життя
За те, щоб зменшить люте хлопське
горе,

Щоб хлопів не давила темнота.
Франко—це є борня, страшна,
невпинна,

За промінь світла—темній глибині,
Це—стійкість духа, смілисть соко-
лина,

Це гімн яскравий класовій борні.
Це—каменяр, що злив своєю кров'ю
І змурував кістками в світло шлях,
Що цілий вік змагався ділом, словом,
І згас незігнаний, з надією в грудях.

Франко—це хлоп, що виріс понад
панство,

І всім гукав, хто був ще там, в
пітьмі,

Про панську злість, про панське
ошуканство,

Будив, запалював серця німі.

Франко—це той, що, як Мойсей мо-
гутній,

Вів свій народ до ясної мети,
Показував йому його майбутнє
І знав, і вірив,—недалеко йти!

Він не любив з надмірної любови
Безщасну Русь,—для неї він ско-
нав...

Франко... В шість літер—коротеньке
слово,

Але яка в нім скрита глибина!..

Куліш (уч. 7-ої гр. Полтавськ. шк.)

ПОЕТ ТРУДЯЩИХ

„Яко син селянина, ви-
годуваний твердим му-
жицьким хлібом, я по-
чував себе до обов'язку
віддати працю свого
життя тому простому на-
родові. Вихований у твер-
дій школі я від малку
засвоїв собі дві заповіді:
перша, то було власне
почуття того обов'язку,
а друга, то потреба не-
настанної праці“.

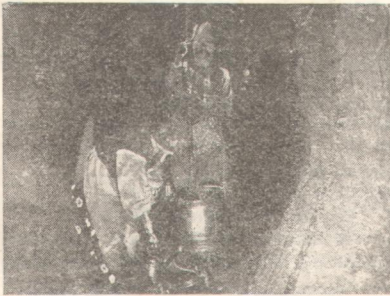
Так каже про себе Іван Франко. Все своє життя він присвятив на боротьбу проти соціальної несправедливості. Працював він, як поет, вчений, журналіст, політичний діяч. В своїх творах він змальовував життя бідного селянства, робітників—„ріпників“ і поруч капіталістів, що багатіли експлуатуючи їх. Він написав низку Бориславських оповідань з життя робітників, що працювали в Бориславі на нафтових

копальнях. В цих оповіданнях він писав про селян, що йшли з сіл, з широких просторів ланів до Борислава на копальні і жили спогадами про них („Вівчар“. „На роботі“). Тут повстає перед нами картина страшної експлоатації робітників на копальнях, що їх розробляють примітивними засобами капіталісти, не дбаючи про безпечність праці в них. Тому робітники не певні були, що кожної хвилини їх не засипле землею або не задуть газами. До того ще вони одержували надзвичайно малу заробітню платню, а працювали 12-14 годин і більше на добу. Це викликало ненависть робітників до капіталістів. Але, через їхню темність та неорганізованість, протест їхній виливався в піяцтво по шинках, де розпорошувалася робітнича сила („Полуйка“, „Ріпник“, „Яць Зелепуга“).

В оповіданні „Борислав сміється“ Франко поруч з злиденним життям робітництва дає вже нам картину зародків робітничої організації. Утворюється ніби професійне об'єднання, перша каса взаємодопомоги і, нарешті, організується страйк.

Крім оповідань Франко ще багато написав поезій. В збірці своїх поезій „З вершин і низин“ він висловлює свої соціалістичні погляди, намічаючи шляхи до визволення трудящих.

Він глибоко вірить, що

У шахті. Видобувають нафту

Через хвили нещастя і неволі,
Мимо бур, пересудів, обмов,
Попливем до країни святої,
Де братерство і згода й любов
і вже тоді відчуває ходу нового
життя, брязкіт порваних кайданів:

„Обриваються звільна всі пута“...
Що-правда, Франко каже, що до
нового ладу треба дійти:

Не зброєю, не силою
Огню, заліза і війни,
А правдою і працею
Й наукою“...

Проте він зовсім не відкидає
збройної боротьби й каже:

...А як війна
Кривава понадобиться,
Не наша буде в тім вина.

Навіть більше того. Він уже тоді
закликає трудящих

... твердо... в бою стояти,
Не лякаться, що впав перший ряд.
Хоч по трупах наперед ступати,
Ні на крок не вертатися взад.

І вся творчість Франка просякнута мотивами невтомної праці, боротьби та віри, що скоро прийде той день, коли трудящі здобудуть собі волю. Але йому не довелося діждатися того великого дня, коли пролетарі утворили вільну робітничо-селянську державу. Він помер напередодні великої революції. Та за те, що в своїй творчості Франко перший на Україні оспівав робітників, закликаючи їх до боротьби, та змалював злиденне селянське життя, він цілковито заслуговує на назву поета робітничої класи, поета трудящих. За те ми шануємо його пам'ять.

Г. С-ва та Н. Ц-на (уч. 7-ої гр. „а“)

ЗАРОДКИ РОБІТНИЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

(за пов. Франка „Борислав сміється“)

В той час, коли в Бориславі розвинувся нафтовий промисел, цілі хмари робітників і збіднілого селянства посунали туди. Частина їх ішла на заробітки на деякий час, гадаючи, потім, заробивши грошей, вернутись знову до села, на землю, але більше було тих, що працювали переходячи відоднієї нафтарні до другої. Праця була дуже важка, в небезпечних для здоров'я і життя умовах, а платню робітники одержували злиденну. Крім цього з них брали ще й незаконні побори. Одного літа, коли надія хліборобів вигоріла разом з житом, і рікою пошпили до Бориславу дешеві й покірні робітники, підприємці зра-

діли, що матимуть великі зиски з дешевої праці, розгортають свої промисли, а робітникам знижують платню. Незадоволеним ще й відповідають насмішливими словами: „Не хочеш стільки брати, то йди собі та здихай з голоду, тут на твоє місце десять аж запрошуються, та й ще за меншу ціну.“ Голодні люди мусили коритись. Перше почуття, що його викликало таке становище в робітників, це було бажання помсти. І окремі робітники організовуються в „побратимства“. Карбують на палицях всі провини власників, всі кривди, заподіяні робітникам, щоб колись одплатити їм. До такого побратимства приєд-

нався і Бенедьо—колишній муляр, людина бувала. Бачивши тяжке становище робітників Бенедьо подумав: „А що, як би всі робітники та змовилися разом: не будемо робити поки нам платню не збільшать? Адже чей власники не витерпіли б довго: у кого контракти на певний час, у кого векселі, що не будуть сплачені без продажу нафти та воску,—мусили б податись!“ І Бе-

робітники, маючи свою запомогову касу, організували страйк.

Вони поставили власникам цілком економічні вимоги: 1) збільшення заробітної платні; 2) на випадок каліцтва, щоб була допомога родині; 3) скасування незаконних поборів; 4) організація робітничої запомогової каси, куди б внески давали, крім робітників, і власники. Вони передбачили всі перешкоди, що можуть трапитись під час страйку, заготовили продуктів, бо знали що під час страйку власники не дадуть привезти, частину робітників вислали поки-що на села, щоб менше було витрат, до Бориславу не пускали людей з інших сел, знаючи, що тоді вони сами будуть не потрібні. Але страйк їм не вдавсь, бо капіталісти зуміли зірвати його, викравши касу, скористувавши для цього льокайські руки Мортка-наставника. Правда, користь з нього все ж була, бо страйк наочно показав робітникам, що то за сила в об'єднанні. Навіть поразка мала свою позитивну сторону, бо збагатила досвід робітників, виявила силу ворога і навчила їх бути обережнішими. Робітники мусили йти працювати за ще меншу платню, вони лишилися знов без надій на краще і лише тоді для них настав час помсти, і вони запалили Борислав, гадаючи так: „Борислав—то ми і на нас тепер прийшла пора посміятись над вами (капіталістами).

Р і п н и к.

недьо почав доводити побратимам, що треба до побратимства допускати більше людей. „Побратимство велике, сильне, котре могло би злучити докупі дрібні сили робітників,—могло би охоронити кожного кривдженого і страждущого робітника далеко ліпше, ніж це може зробити одинокий чоловік“.

Робітники це зрозуміли і пристали на думку Бенедьову закласти всім своєю робітничу касу, щоб з неї допомагати хворим, безробітним товаришам, а надалі, маючи матеріальну базу, повести організовану боротьбу з підприємцями.

Думка про складку не була новою. Так ми знаємо, що мулярі зробили складку, щоб допомогти покаліченому Бенедьові. Тепер

Ріпники карбують на палицях панські кривди

Нехай і наш Борислав сміється! Два тижні горить-сміється Бори-

слав червоним дужим вогнем. Організаторів заарештували. Бенедьо сидів у в'язниці з німецьким робітником, який йому розповів про робітничі організації в Німеччині.

І тут Бенедьо зрозумів, як треба боротися з капіталістами, і каже: „Ще ніщо не пропало! Аж тепер зможу взятись до праці!“

Медведівна А. (уч. 6 гр. „а“)

Заслуги Івана Франка в українській літературі

Ів. Франко багато виніс із своєї рідної хати. Там він навчився любити свій пригноблений нарід і ненавидіти гнобителів. В перших його творах відбивається ще смуток пісні, якої йому співала мати.

Кабінет Франка

Але коли Франко дозріває, як письменник, він бере теми з суспільного життя, життя робітників фабрик, життя селян, життя поневолених націй. Читаючи його твори, можна бачити тісний зв'язок його поетичних творів з його життям і діяльністю; про цей зв'язок пише часто й сам Франко в своїх передмовах до збірників поезій і підкреслює його і в самих поезіях:

„Кожна пісня моя—
Віку мого день“...

Твори Ів. Франка зливались з особистим та суспільним життям в одне ціле, в одне нерозривне. Франко бажав організувати робітників—для свідомої боротьби за

зміну суспільного ладу. Цю свідомість могло дати тільки розуміння того, що діється довкола, і того, яким засобом повинна ця зміна статися.

У всіх своїх творах він виводить одну ідею, ідею класової боротьби, боротьби поневолених мас з гнобителями; пояснює її та закликає до неї:

„Ти, розуме, бистроуме,
Порви пута віковії,
Що скували душу людську,
Двигни з п'їтьми люд робочий,
Двигни з п'їтьми та до мене,
Розхитай в нім ясні думи,
Розрости бажання волі;
Виплекай братерську згоду,
Поеднай велику силу,
Щоби разом дружно стала,
Щастя волі добувала“.

Франко чи не перший для своїх творів бере теми з робітничого життя, як у творах: „Борислав сміється“, „Воа Konstrictor“, „Бориславські оповідання“ й ін.

Значіння Франка в українській літературі дуже велике. Він бачив убогість української літератури, малу кількість сил, що могли збагачувати її. Тому, бажаючи поповнити ці недостачі, він кидався на всі поля літературної діяльності: писав наукові праці, ліричні поезії, поеми, повісті, оповідання і драматичні твори.

Франко перший знайомить різні народи заходу з українською літературою, своїми статтями в західно-європейських журналах та перекладами творів українських письменників західно-європейськими мовами. Франко збагачує українську літературу також прекрасними перекладами із західно-європейських літератур. З цього бачимо, що Франко доклав не одну цеглину до будови української літератури та культури.

Є. Загора (уч. 7-ої гр. Полтавськ. шк.)

Погляди Франка на вивчення літературних творів

(За опов. „Борис Граб“)

Воповіданні „Борис Граб“ Франко висловлює свої погляди, як вивчати літературні твори та на педагогічне виховування учнів. В основу виховання Франко кладе: читкість, правдивість і вироблення власних поглядів на речі та явища. В образі Міхонського він дає свій ідеал педагога і вихователя.

Тим, як Міхонський учив Бориса Граба підходити до розуміння прочитаної „Одисеї“, Франко показує нам, що, вивчаючи літературні твори, треба звертати увагу не тільки на зовнішню структуру, не лише на „планіметричний“¹ бік їх та загальне вражіння, а й на внутрішню структуру, на „стереометричний“ бік, що становить суть того чи іншого твору.

Недосвідчений читач у творі часто звертає увагу на побічне, другорядне, так само, як недосвідчена людина, вперше оглядаючи діло, увагу насамперед звертає на його зовнішній вигляд, „стовпчики, вікна, мальовила по стінах, драперії“. Для тих же, хто живе в домі, куди важливіший план, „тривкість фундаментів, установлення дверей та печей“. Так і в літературі.

„Мені, каже Борис, представляється ціла „Одисея“, як дім. Оці малюнки з життя, то фундаменти, то зруб, а тамті чудесні пригоди, то гарні різьблені та мальовані оздобы, ганки, галерійки“...

Проте дійти до «стереометичного» погляду ще не є кінцева мета вивчення літературного твору. Щоб можна було хоч відносно правдиво відповісти на запитання, що виникають підчас вивчення твору, треба ознайомитись і з біографією автора, і з доброю, і з тими подіями, що примусили автора написати той чи інший твір і т. д. Тоді тільки можна буде дати відповідь. Та й ця відповідь ще не буде зовсім вичерплива й

правдива. Вона буде правдива лише що до відомих фактів. Про це Міхонський казав: «Інші будуть мати більше фактів, або розумітимуть наші факти не так як ми, то й відповідь їхня буде інша. Але далі Франко зауважує: „Ти ще на

Франко з дружиною

планіметричним погляді стоїш. Читай далі! Читай не багато, не швидко, а старайся доходити до стереометричного погляду» цеб-то до розуміння внутрішньої структури, «механіки твору», «складників, з яких його скомпоновано, немов його хемію, далі сам процес творення, його зв'язок з тодішнім часом, що його автор узяв із минувшини, з своєї сучасности, далі дійдеш до оцінювання самих основних ідей, так сказати, психології його твору, а потім ще далі розшириш горизонт і будеш питати: відки в тодішніх людей і в отого таємничого Гомера² взялася

1) Планіметрія—розділ геометрії, що вивчає фігури на одній площині; стереометрія—вивчає геометричні фігури в просторі.

2) Гомер—грецький письменник, автор „Одисеї“.

думка складати такі твори? І в такій формі? І такою мовою? І тисячні, тисячні подібні питання насунуться тобі, і тоді побачиш, як такий твір, частка життя великої нації, веденас достудіювання того життя і виявляє на кожному кроці стільки ж безмежних горизонтів та нерозгаданих загадок, як і саме життя».

Що до читання підручних книг, всяких „Історій літератури“, Франко каже устами Міхонського Борисові: „Це не для тебе! Старайся насамперед пізнати як-найбільше творів літератури з власного читання, а тоді вже берися й до історії літератури“. Франко боїться, щоб підручні книги не пошкодили власному поглядові на літературу, на окремі риси, що звертають на себе увагу читача. Міхонський не визнає естетики (науки про красу), як спеціальної науки. Він каже, що не може бути спеціальної науки про любов і гнів, так само,

як немає науки про красу. Міхонський вчив Граба дивитись на природу, на твори людської штуки власними очима, а не крізь окуляри «псевдо-естетичних формул».

Що до поглядів Франка на способи виховання, то він їх висловлює устами Міхонського: «Займіть, зацікавте хлопця наукою, давайте йому з себе приклад справді духового, відданого науці життя, то він прилипне до вас усією душею»..

Оскільки такий погляд Франка вірний, ми бачимо на тому, чого досяг Борис під розумним керівництвом Міхонського.

Тільки така геніяльна людина, як Франко, в часи старої школи, збудованої на паличній системі («Борис Граб» написано 1980 р.) могла порушити такої великої ваги педагогічні питання, що лежать в основі роботи й нашої сучасної школи.

Л. Ядєвич (уч. 7-ої гр.)

ЯК ФРАНКО ЗБІЛЬШУЄ ЕМОЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА ОБРАЗНІСТЬ МОВИ

(з матеріалу проробленого в 5-ій гр. „Г“)

Г Коли ми читаємо якісь книжки з географії чи з історії і твори красного письменства, то бачимо, що мова цих книжок різниться. Мову перших ми називаємо мовою науковою, мову других—поетичною. Мова щоденного вжитку наближається то до наукової мови, то до поетичної. До наукової щоденна мова наближається тоді, як ми зачитуємо доповідь, пишемо листа, заяву, протокола, до поетичної—коли ми розповідаємо про якусь пригоду, цікаву подію.

Наукова мова зовсім не тим відрізняється від поетичної, що вона не віршована, цеб-то не має рими. В старовину навіть підручники з арифметики або географії написані були віршами, але це була все ж таки наукова мова, і, навпаки, оповідання або повість написані не віршами, але це поетична мова. На-

укова мова відрізняється від поетичної тим, що вона впливає тільки на розум, а поетична—на уяву людини, пробуджує настрої та почуття. Наукова мова прагне тільки до точного ясного вислову думок, і вибирає такі слова, що визначають певні поняття, навпаки, поетична мова ніколи не дає точного поняття, вона тільки пробуджує уяву, щоб дати читачеві образи (картини) того чи іншого явища. Наприклад, Франко так змальовує луги:

Починалася косовиця.
Широкі, мокрі підгірські луги
зеленілися та пишалися
стобарвним, рясним зіллям
Мов широкі озера між
скелистими берегами, вони
хвилювали пахучою зеленню,
дихали свіжим, повним життям.
А круг них сіро, мертво,
понуро... * („Борислав сміється“).

Франко (в поетичному творі) дав картину лугу, а географ (в науковому творі) дав би поняття лугу, розповів би, що таке луг, які там є рослини і чи живуть там тварини

Властивість викликати в уяві читача образи (картини) зветься образністю мови, а пробуджувати почуття та настрої—емоціональністю.

Поети знають багато засобів, щоб збільшити образність та емоціональність мови.

Візьмімо кілька віршів Франка і простежмо засоби, що їх він уживає.

Засоби ці такі:

1. Епітет.

„В груди радісно б'є здорова
молода кров.“

„Сій в щасливий час золоте
зерно.“

„Сійте в головах думи вільнії“.

„На пухку, на живу ріллю впадуть
сімена думки вашої“ („Гріє сонечко“)

„Я не скінчу тебе, моя убога пісне“.
(„Я че скінчу“)...“

„Хилячись до тих квіток палких,
Я чув, що спів солодкий з них ви-
ходить.“ („У сні...“)

Порівняння.

„І руки кожного ланці, мов гадь,
обзили.“

„Моя водопаду рев, мов битви гук
кривавий.“

Так наші молоти гриміли раз-у-раз.“
(„Каменярі“)

„Душею він дитя, хоч голову схилив,
Немов дідусь старий.“ („Наймит“).

Метафора.

„Усміхається небо ясне.“ („Гріє сонечко“).

„Сміялась у пишноті весняній При-
рода.“ („У сні...“)

„Вечоріло. Ще гляділо сонце в
дзеркало ріки.“ („По-людськи“)

„Любо дихає воздух леготом“ („Гріє сонечко“)

„У кожного чоло життя і жаль по-
рили.“

„І серце рвалося, і груди жаль сти-
скав“ („Каменярі“).

4. Персоніфікація.

„Хвиля радісноплюскоче таластиться
до човна,
Мов дитя, цікава, шепче і розпитує
вона:

„Хто ти, човне? Що ти човне? Відки
і куди плывеш?

І за чим туди шукаєш? Що пробув?
Чого ти ждеш? („Човен“).

5. Паралелізм.

„Оце тая стежечка
Ізвивається,

А у мене серденько
Розривається. („Оце тая стежечка“).
„Зелений явір, зелений явір,
А ще зеленіша іва:
Ой, між усіма дівчатоньками
Лиш одна мені мила.“ („Зелен. явір“)

6. Аллегорія—„Каменярі“, „Лис Микита“.

В першому творі Франко прирівнює борців за нове життя, за кращу долю—до каменярів, що доовбають велику гранітну скелю. Склея ця-перешкоди, що стоять на дорозі до нового життя: соціальна нерівність, економічне поневолення.

У творі „Лис Микита“ Франко розповідає про лиса, його хитрощі та пригоди, і про інших звірів. Але тут, змальовуючи життя звірів, Франко відтворює життя та вчинки людей. Тут можна побачити царів та їх прислужників, що ненажерливо тягнуться до грошей, і простих людей, що їх кривдять сильніші.

Таких засобів вживає Франко, щоб збільшити емоціональність та образність своєї мови.

5 гр. „Г“

Співець бідноти

Родився він в селянській хаті.
Життя його було просте:
Коваль був бацько, мати
Робила в хаті, в полі все.

До батька в кузню йшли сусіди,
І він робив їм все, що знав,
Ішли розмови тут про злидні.
Про те, хто був де й що чував.

Іван малий був, та цікаво
Було йому те все почуту,
І слово бідноти запало,
Як іскра правди, в його грудь.

Він чув дитячим своїм серцем,
Що ті, хто в золоті живе,
Без праці в розкошах панують,
А робітник голодний мре.

Ім все дарма, а бідні люди,
На них працюючи весь вік,
Не мають щастя, світла, волі,
Як має той капіталіст.

Серед мужицької турботи
Зростав борець—Франко Іван,
І для неї, для бідноти,
Віддав життя і свій талант!

О. Григоросувівна (уч. 5-ої гр.).

Педагогічні думки Франкові

Книги-морська глибина.
Хто в них пірнув аж до
дна,

Той, хоч і труду мав до-
сити,—

Дивнії перли виносить.

І. Франко.

Франко не писав спеціальних педагогічних статтів. Але він був надто сучасною людиною, щоб обійти мовчанкою справу виховання, що гостро, як і завжди, стояла і в його добу.

Діти Франка

Скрізь в його творах розкидано чимало думок, об'єднавши які, ми можемо говорити про педагогічні погляди Франкові.

Не треба тільки забувати, що між нами і тими часами, коли Франко висловлював ці свої думки, стоїть великий протяг часу—40-50-річ соціальної революції. Багато вже з того, за що мусив ламати списи Франко, в наших умовах є питання безсумнівне. Але і ця частина матеріалу має для нас цінність для зрозуміння постати Франкової—продукту і діяча своєї доби.

Але дещо і досі не втратило своєї актуальності.

Вже найменший вік притяг до себе увагу Франкову. Маленький Мирон, хлоп'ятко п'яти років, намагається орієнтуватися в оточенні.

„А чим то воно чоловік усе видить?“ І він, затулюючи послідовно рота, вуха, очі, робить висновки, що „очима видно“. Такі знання, здобуті власним досвідом, Мирон боронить дуже ретельно. „Чоловік...вухами чує кудкудакання, а пальцями шум“. І переконалим тоном батьків: „А чому ж не чує разом? Тільки як не затикати вух, то чує кудкудакання, а як заткати, то чує шум? От потрібуйте сами!“

До чужого досвіду сам він ставиться критично, мусить його ще перевірити, проаналізувати; „От сонечко, чому воно таке невеличке, а татуньо казали, що воно велике? То, певно, в небі лиш така невеличка дірка прорізана, що його лиш стільки видно!“

Спосіб думання Миронів свій особливий, властивий тільки йому.

„Ба, не знати“,—почав він одного разу під час обіду: „Чому тото свята матінка дивиться, дивиться, а капуста не їсть?..“

Замість відповіді на Мирона чекає нагана, „туман вісімнадцятий“ за те, що він не вміє мислити так, як люди.

І тут же Франко застерігає, що не можна ламати дитячої натури, не можна наворачтати її на той лад, що „уєї“, бо саме ця оригінальність, ця своєрідність є запорука того, що з дитини розвіється творча, активна людина. А скерувати цю активність в потрібне річище—справа виховання.

Дитина має свій світ „своїх дрібнесеньких, а проте для неї таких важних і величних радощів і терпінь“,—до них треба ставитись уважно.

До однієї риси дитячої натури раз-у-раз повертається Франко, присвятивши їй навіть окреме оповідання („Мавка“), це—уяви. Вона в дитини відобрає незрівняно біль-

шу роллю, аніж у старшому віці. Все те, що не підлягає ще дитячому розумінню, а сприймається органами зовнішніх почувань, все це—поле діяльності дитячої уяви.

Тому треба дуже обережно збачувати дитячу фантазію. Страшні казки спричиняються до того, що і малий Мирон боїться залишатися сам у хаті, бо там „діди у кутках“, і хлопчиків у кузні збирається на плач, прислухаючись, як стогне у місі „дика баба“, а маленька тендитна Гандзя, в уяві якої деревляний гак на стелі перетворюється на стару, погану бабукусіку, що забирає в торбу маленьких дітей, перелякана тікає з хати в ліс, туди, де мавки гойдаються і чекають на неї... Через три дні в лісі під березою знайшли тільце маленької дівчини, що ще недавно так радо, з такою розкішню слухала казок про лісових духів, про ті напівстрашні, напівпринадні твори народньої фантазії...”

В багатьох творах розкидано думки про те, що близькість до природи дуже добре впливає на дитину. Саме так гадав і навчатель з поеми „Панські жарти“:

Веде їх (дітей) літом в
поле, в гай. На природу
Раз-в-раз увагу їх звер-
тав.
На кожному кроці свого
ходу
Він щось цікаве зустрі-
чав,—
Про все умів щось роз-
казати....

А ці рядки: „Ідуть в садок, шумлять...
З прутків вербових
укладають

Здорові букви на піску..
А далі... В книжку заг-
лядають,
Знайомі букви пізна-
ють,

В слова знайомі їх
складають,—

дарма, що їм вже 40 років, вони говорять про педагогічні прийоми, які ще не застаріли і для наших часів.

Так само велику роллю у виховальному процесі Франко надає фізичному розвитку, навичкам у ремеслі поруч з працею розумою.

Науку ради самого процесу навчання, відірвану від життя і нецікаву дітям—Франко гостро висміяв у невеличкому оповіданні високої художньої вартості „Грице, ва шкільна наука“. Влітку Гриць гордий тим, що він школяр, повертається до своїх гусей і хвалиться, що він навчився в школі „А баба галамага!“

Гордий і недосяжний стояв він посеред 40 гусячих голів, не годних зрозуміти такої глибокої мудрости. І яким зламаним, засоромленим почувся Гриць, коли раптом гусак, трипочучи крилами, прокричав: „А баба галамага!“

— Чому вони його (гусака) до школи не давали?—думав Гриць.

Фізичні кари, що про них ми в сучасній школі і думають забули (на жаль, не можна цього сказати і про кожную сім'ю), за Франка були суворою дійсністю, і він їх категорично засудив цілою низкою оповідань.

Поруч жахливих картинок—малярів того, як знарядям впливу була тростинка, кулак і т. ін., Франко доводить, що ці „високопедагогічні діла“ приводили до протилежних наслідків: „Але бо ти, Грицю небоже, нічого не вважаєш,—крикнув на нього професор і покрутив його за вухо так, що Грицеві мимоволі аж слози стали в очах, і він так перепудився, що довгий час не тільки не міг уважати, але й зовсім о-світлі, не тямив.“

Любов до дитини Фраико вважав за конечну умову виховального процесу: „В скарбі тім (умінні вчить) любови найбільш...“, але любов розумну, не просто жаль, бажання вберегти дитину від тих небезпек і труднощів, що минути на життєвому шляху навіть маленької людини. Така любов розвиває в дитині жорстокість, антисоціальні навички. За ілюстрацію може правити історія виховання Готліба, Гольдкремерового сина, з повісті „Борислав сміється“.

Там велика матрина любов зробила те, що Готліб зріс, свої бажання ставлячи над усе і не по-

чуваючи жодних обов'язків ні перед родиною, ні перед ширшим суспільством.

Ту ж саму думку стверджує казка про батька, що привіз сина в науку до коваля. Він, боячись, щоб „дитина не попеклась, або щоб іскра не випекла їй ока, просив коваля, щоб умістив його сина в коші, прибитим на стіні. „Воно—мовляв—буде придивлятися до всього та й так навчиться“, Хлопець „учився“ таким робом сім літ, а вернувши до батька, замість леміша зробив „пшик“.

Думка цієї казки не суперечить і одній з основних вимог сучасної педагогіки—активності дитини в навчальному процесі. Крім наведеної, зовні такої примітивної, казочки, Франко вертається до цього питання ще в творі „Борис Граб“, де вустами вчителя Міхонського

говорить про власну думку, про власну розумову працю учня.

З обуренням він говорить про „тих премудрих людей, що все знають, але поверху, з чужих слів, а про все готові говорити з таким певним видом, немов вони все те бачили, читали й передумали“.

Головне завдання школи Франко вбачав не так у тому, щоб подати готові знання, як в тім, щоб навчати дітей володіти своїм мізком, виробити в них „пам'ять, порядне думання, систематичність, критичність“, „збудити власний розум в нім“... Щоб, пройшовши школу, юнак міг самостійно узятися до всякої праці, чи науки, що чекають на нього в житті.

Отак пірнувши в глибину Франкових творів, можна винайти там чимало перлин розуміння дитини її виховання.

Т. 3.

Франкові роковини

Наближаються до нас
Франка роковини,
Його слова і пісні
Шанує Україна.

Заповіти не умруть,
Будуть вічно жити,
А вогненні слова
Й далі людство ш чити.

Між працюючих, по школах,
Ходять його твори,
Вони є в руках старих
І в руках дітей.

А великі роковини
Франківського свята
Залунають по Україні
З міста—в село, в хату!

В. Вернигоренківна (уч. Профшколи)

Щирий кореспондент

Весна. Сонце. Зеленіють дерева, оживає природа. Все це безумовно впливає на поетичну душу.

Прийшовши із школи, товариш Жук кидає книжки і дивиться в розчинене вікно. У вікно вривається весняний шум, і з Жукової душі назустріч йому звучить пісня. Жукові знаходить надхнення.

Він витягає з кутка книжки, дістає папір і ручку, приносить атрамент і сідає писати.

Мелодії, що так гарно звучать в Жуковій душі, виливаються на папір нестройними рядами кривих літер.

Але Жук в екстазі нічого не бачить і не чує. Він не помічає, що круг нього уже цілі океани атраменту, який він розбризкує під час писання.

Він пише...

Трохи згодом згадує, що завтра перша лекція німецької мови і що він нічого не зробив. Це неприємно. Але Жук швидко вирішив, що одне „нз“ нічого для такої геніяльної людини. Швидко його ім'я украсить сторінки шкільного журналу, і про „нз“ всі забудуть.

Жук так замріявся, що не помітив, як кинув писати. Голова йому схилилась на стіл, перекинувши каламаря, і геніяльна людина... заснула серед потоків атраменту. Вітер закружляв по кімнаті дописа і через вікно поніс у садок. А Жук у сні бачив його на сторінках журналу і вдоволено всміхався.

Троє (уч. 7-ої гр.)

ДІТИ СВЯТКУЮТЬ І ТРАВНЯ. 1. Ловлять листівки. 2. 20 школа зібралася в саду до походу. 3. Школа йде вул. Свердлова. 4. Біля будинку 20-ї школи. 5. Дивляться виставу (в саду ім. Т. Шевченка). 6. Щоб видіти [в саду ім. Шевченка]

Весняний настрій

Спека. У класі душно. В розчинені вікна на нас дивиться блакитне весняне небо, а на ньому сяє золоте сонечко. Найзразковіший учень мимоволі задивиться на таку чудову картину. А що вже казати про нас грішних!

Лекція креслення. Перед кожним учнем лежить зошит—треба креслити план.

Але не один з них переводить очі з сумних планів на відчинене вікно і думає:

„Як гарно зараз у садку! Як хочеться побігати!“

А в зошиті, там, де має бути прямий кут, виходить тупий, а де потрібна вертикальна лінія, виходить горизонтальна.

Учитель сердиться й питає:

„Що з вами трапилось?“

А учень, тяжко зідхнувши, дивиться з сумом у вікно і думає:

„Е-е-х, весняний настрій заваджає!“

Я. О. та А. Н.

ВЕСНА

Весна, весна!

Золотий сонця промінь,

Струмочки плинуть десь за міст.

Шовково—зелено пишаться поля,

Цвітуть сади,

І десь вгорі

Курличуть

Журавлі.

Все ожива під сонячним промінням!

Володя Олійник (уч. 3-ої гр. „а“)

6-та трудова школа імени Івана Франка в м. Полтаві

Наша школа є витвір революції. Починає своє існування вона з 1920 року після перетворення гімназії „Рідна школа“ на трудову школу.

Драмгурток Полтавської Трудшколи ім. Ів. Франка.

Спершу наша школа не мала ні будинку, ні жодного майна. 1921-го року одержали невеликий будинок, і з цього часу починається повільне обладнання школи.

Зараз у школі є фізичний кабінет, що має експонатів 355, природничо-географічний—1601, суспільствознавчий—116, є кабінет малювання й книгозбірня з кількістю книжок близько 4000.

Крім того, в школі є столярна майстер-

ня з п'ятьма столярними й одним токарним варстатом.

Маємо й живий куток, гарно обладнаний, розбірну сцену й багато декорацій.

Учнів у школі 330. За сім років школа випустила 214 учнів.

Самоврядування школи почалось з 1920 року. Ми маємо такі учневі організації: шкільком, загальношкільну санітарну комісію, санкомісії по класах, класкоми, редколегію та комісію коректорів і шкільні хори—старших (5, 6, 7) і молодших груп.

Учні працюють і в гуртках: літературному, природничому, співочо-драматичному та столярному. Є також осередок Т. Д. О. Авіахему.

Ю. П. в нашій школі організувалось ще в 1923 році; тоді був форпост, а тепер існує загін Ю. П.

Загалом життя школи налагоджено і йде нормально. На жаль, школа має тісне помешкання, що ми особливо відчуваємо під час свят та загальних зборів учнів.

Назву імени Франка наша школа прибрала ще з 1922 року. Тоді, на загальних зборах учнів, вирішено докладно вивчати твори Франка й за його великі заслуги в українській літературі назвати школу його іменем.

М. Стадничук

(уч. 7-ої групи Полтавськ. шк.)

ТИЖДЕНЬ ПІДНЕСЕННЯ ЗНАННІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(6-та Полтавська трудшкола)

В нашій школі учні вживали в розмові багато неправильних слів. Слова ці були найчастіше російські, а іноді й зовсім не українські й не російські, а якась мішанина. Вживання такого жаргону надто псувало мову учнів, і це виглядало дуже не гарно. Щоб позбутися хоч частини таких невірних слів, учні вирішили zorganizувати комісію коректорів, що стежила-б за чистотою мови учнів нашої школи. Комісію обрано з кращих учнів 6-ої та 7-ої груп. Комісія старанно взялася до роботи, стежила за мовою товаришів, виправляла невірні слова й записувала їх. Так працювали коректори два місяці й зачитали чимало слів. Після цього були скликані загальні збори школи, на яких обговорено справу переведення тижня піднесення знань з української мови. На зборах зачитали слова, записані в коректорів. Обговорювали справу досить жваво.

Тиждень піднесення знань з української мови мав розпочатись

з найближчого понеділка (2 квітня). Тим часом учні на аркушах паперу склали таблички невірних слів, замінивши їх вірними словами; таблички порозвішували на стінах.

Гуцульські діти танцюють аркан. Сцена з п'єси „По зорі“ (Полтавська школа)

Редколегія видала газету, присвячену тижневі піднесення знань з української мови. В газеті були статті про потребу вживати чистої української мови, як у школі, так і поза школою. Написали учні й вірша, що порівнювався з таким самим віршем, написаним жаргоном.

Співочо-драматичн. гурток Полтавської Трудшколи ім. Ів. Франка в 1926 р. (учасники інсценіз. „Лис Микита“)

Назва вірша така: „Якою мовою краще?“ Учні читали вірш і, звичайно, бачили, що літературна мова далеко краща. Велике зацікавлення викликали також і таблички. До газети і таблиць ніяк було протопитись: юрба учнів завжди стояла біля табличок, і було чути—„Не кажи—‘ідьом’, а кажи ‘ходім’, не кажи ‘січас’, а ‘зараз’“. Особливе зацікавлення виявляли учні молодших груп. На протязі цього тижня учні виправ-

ляли один одного, і голови класкому за кожне невірне слово брали з учнів копійку штрафу, що йшов на сніданки для бідних дітей нашої школи. Це примушувало школярів невинно стежити за собою і вживати менше невірних слів. За цей тиждень ми маємо ті досягнення, що в мові учнів не так часто трапляються перекручені, невірні слова та форми їх.

О. Соломко (уч. 6-ої групи Полтавськ. шк.).

ЯК МИ СВЯТКУЄМО ДЕНЬ ІВ. ФРАНКА

Свято Ів. Франка ми святкуємо, почавши з 1921-го року, а 1922 року наша школа прибрала назву імені Франка.

З того часу щорічно в кожній групі за планом розроблюється комплекс „Ів. Франко“, в якому докладно вивчаємо життя і твори Франка та в зв'язку з цим життя Західної України.

Щорічно улаштовуємо святочні поранки й вечірки. Поранки влаштовують молодші групи, вечірки, присвячені пам'яті Франка,—старші групи. Молодші і старші групи святкують свято окремо, тому що зала наша дуже маленька й не можна помістити в ній усіх учнів разом.

Програма наших свят звичайно така: доповіді, зв'язані з життям та діяльністю Франка, деклямації його творів—сольові й гуртові, концертна частина з піснями до слів Франка або галицькими народніми та інсценізації творів Франка. Досі

ми інсценізували такі твори: „Мойсей“, „До світла“, „На дні“, „Малий Мирон“, „Грицева шкільна наука“, „Лис Микита“ (інсценізація з музикою, співами й танцями) та „Абу-Каземові капці“. Найбільший успіх у нас мали п'єси: „Лис Микита“, „До світла“, „По зорі“—п'єса Гжицького з гуцульського життя.

Цього року готуємо п'єсу Франка „Учитель“. На 10-ті роковини з дня смерті Франка наша школа своїм хором, деклямаціями та інсценізацією взяла головну участь в загально—Полтавському святі.

Крім того, щорічно пам'яті Франка присвячуємо одне число газети й випускаємо загально-шкільний журнал, де вміщуємо твори учнів усіх груп, присвячені Франкові.

О. Лисенко

(уч. 7-ої групи Полтавськ. шк.)

Колектив робітників 20-ої Трудшколи ім. Ів. Франка

Підсумки роботи 20-ї школи

Хоч до кінця навчального року ще залишається місяць і повний та точний звіт про роботу школи важко подати, все ж таки підвести підсумок нашої шкільної роботи, бодай в загальних рисах, можна.

Умови роботи

Умови роботи для нашої школи цього року не були сприятливі. Увесь перший триместр і половину другого школа наша працювала на три зміни. Це дуже відбилося на всій шкільній роботі, бо щоб пропустити всіх учнів (38 груп), довелося заняття починати з 7 год. ранку, час занять скорочувати у всіх молодших групах з 4-х до 3-х годин, що дало негативні наслідки, особливо для тих груп, що працювали вечорами. Крім цього у нашій школі працював увесь рік Лікнеп, перебування якого негативно відбилося на школі, надто на поведінці шкільних дітей, не кажучи вже про перевантаження будинку. Так само утрунювали нашу роботу ще такі причини, як брак підручників для учнів, особливо для старшого концентру, велика кількість дітей перерослого віку, бо спочатку року було їх понад 500, а з 1-го лютого, після того, як виведено 6 груп, залишилося їх 270.

Труднощі в нашій роботі збільшуються ще через матеріальний та родинний стан учнів нашої школи, бо дітей батьків, що одержують до 50 крб. зарплатні, нараховується 417 (32,2 відс.) а учнів сиріт і напівсиріт—318, цеб-то 24,6 відс. всіх дітей.

Склад робітників

На кінець навчального року школа на аховує 52 ч. педагогічн. персоналу, 2—канцелярійного, 9—технічного, разом 63 чол., крім двох постійних шкільних лікарів. Коли ж додати персонал дитячого садка при школі, то разом співробітників є 70 чол.

Що до складу учителів школи, то він такий:

За національністю: українців—48, росіян—2, євреїв—2. За освітою: вища закінчена—20, вища незакінч.—3, студентів—14, середня—13, нижча—2.

Стаж учителів: до 5 років—13, до 10 р.—24, до 15 р.—9, до 20 р.—4, понад 20 р.—2.

Склад учнів

Напочатку навчального року наша школа мала 38 груп—1580 учнів. На кінець року учнів 1296, а груп 32, а саме: 1-х—7, 2-х—4, 3-х—4, 4-х—4, 5-х—7, 6-х—4, і 7-х—2. На протязі року зменшилося учнів на 276 (з них 250 переведено до 60-ї школи).

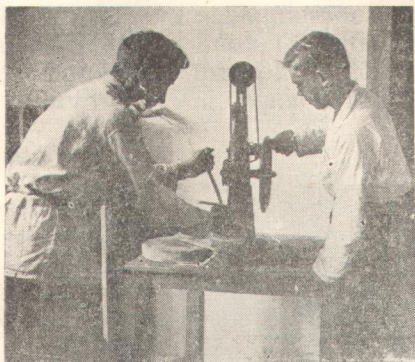
Соціальний склад учнів такий: дітей робітників 526 (40,6 відс.), службовців 485 (37,4 відс.), селян 20 (1,7 відс.), кустарів 105 (8,1 відс.), інвалідів 79 (6,1 відс.), торговців 47 (3,6 відс.), решта—діти червоноармійців та поденщиць 81 (6 відс.).

За віком наші діти розподіляються так: перерослих у 2-х групах—38, у 3-х—21, в 4-х—20, в 5-х—118, в 6-х—56, в 7-х—25; разом 278, що становить 21,4 відс. всієї маси дітей.

Організаційна структура

На чолі школи стоїть шкільна рада, в склад якої входять всі учителі, шкільні лікарі, президія дитячого виконкому, представники від комітету сприяння школі та від техперсоналу. Шкільна рада затверджує плани та звіти роботи та розглядає загальношкільні справи. Далі йдуть наради I та II концентрів, де обговорюються справи роботи кожного концентру. Крім цього I концентр розбивається ще на наради рівнобіжних груп (1-х, 2-х, 3-х і 4-х), а II концентр на циклові наради—соціально-економічну й природознавчо-математичну. Для обговорення справ виключно поодиноких дисциплін існували предметові комісії: мови, то-що. До

предметових комісій входили й представники від паралельних груп I концентру. Всіх засідань шкільної ради за рік відбулося 14, нарад об'єднаних обох концентрів—2, нарад рівнобіжних груп 14, циклових—4, предметових—4. Разом усіх нарад 38.

Навчальні плани

Школа працює за поради́нком НКО з деякими змінами. Намічені плани виконано за невеликими ви-

учнів впливає також мала праця учнів дома, малий догляд за ними поза школою. На цей бік справи школа звертала увагу, та на жаль, не завжди мала належний відгук з боку батьків.

У слюсарні. Робота за ЦП'ом.

нятками. Що до засвоєння знань з проробленого плану, то не у всіх групах, та не з усіх дисциплін маємо бажані наслідки. Про причини, що негативно впливали на хід праці, згадувано вище, але крім них треба зазначити, що на успішність

Майстерні

При школі є три майстерні: столярна, слюсарна, та шитва. Устаткування майстерень столярної та шитва досить добре, слюсарної—ще не зовсім задоволення. У майстернях працюють всі учні 2-го концентру: дівчата в майстерні шитва, а хлопці—частина в слюсарній, а частина—у столярній. Всіх учнів в майстернях працює з 500. За рік виконано

різних робіт в майстерні шитва понад 400, в столярній—90, в слюсарній—250. Матеріали для майстерень дає школа, однак не могла забезпечити їх всім потрібним, що затримувало хід роботи.

Лабораторії

При школі є три лабораторії: фізична, природнича й хемічна. Дві перші з них устатковані досить добре і, пророблюючи матеріал з фізики й природознавства, учні користуються найпотрбнішим приладдям. Хемічна лабораторія в стадії організації.

На той рік доведеться звернути увагу на устаткування хемічної лабораторії та організацію математичної.

Книгозбірня

Шкільна книгозбірня нараховує всіх книжок 4695; з них українською мовою 3143, рос. мовою 1552. Та через те що в школі багато учнів, книгозбірня далеко ще не задовольняє потреб учнів. На протязі цього навчального року книгозбірня збільшилася на 720 книжок. Крім фондів школи на збільшення книгозбірні, комітет сприяння відпустив 100 карб. із своїх сум.

У фізичній лабораторії.

Колектив Юних Піонерів

На кінець шкільного року колектив юних піонерів нараховує 480 ч. та жовтенят 240. Разом дитячий рух охоплює 720 дітей. На протязі навчального року збільшилось піонерів на 66, жовтенят на 172. Керує роботою Ю. П. прикріплений член ЛКСМУ а допомагають в цій роботі учителі, з яких двоє вели роботу вожатих. Плани роботи погоджувано на шкільній раді, де вчительство мало змогу обговорити та внести свої побажання. Колективу Ю. П. допо-

магає й Комітет сприяння школі, відпускаючи на їхні потреби та на оплату керівника деяку грошову суму.

Авторитет Ю. П. серед дитячої маси великий. про що свідчить значна участь піонерів в дитячих організаціях. Не зважаючи на працю як прикріплених, так і школи, в роботі Ю.П. ще багато недоробленого, ще багато ментів їхньої роботи, над зміною яких треба в майбутньому році подумати.

Організація дитячого колективу

Структура дитячих організацій в нашій школі така:

Кожна група, майстерня, гурток розбиваються на ланки по 4 чол. в кожній. Голови ланок творять раду ланкових групи чи майстерні, а голови рад ланкових, творять шкільний дитячий виконком. Найвищим органом дитячих організацій є шкільна рада ланкових, що складається з ланкових усіх груп, майстерень, гуртків. Шкільна рада ланкових заступає у нас загальні збори учнів, і в практиці себе виправдала, бо загальних зборів ніде скликати, по друге засідання ради ланкових діловитіші за загальні збори. Шкільна рада ланкових збиралася на протязі навч. року 4 рази, заслухувала триместрові плани та звіти про роботу дитячих організа-

цій, а також інформації завідателя про роботу в школі в цілому.

Групові ради ланкових збиралися двічі на місяць; також два рази на місяць відбувалися загальні збори групи. Ради ланкових розглядали дрібні справи та підготовляли спраи до загальних зборів.

Шкільний дитячий виконком збирався два рази на місяць, а два рази його президія. За рік відбулося 15 пленумів виконкому, а засідань президії 14.

Питання, що ставили на денному порядку як групових, так загальношкільних організацій, торкалися справ організаційних, дисципліни, навчальних, культроботи, шкільної кооперації, допомоги бідним дітям та інші.

Природнича лабораторія

Санком

Шкільний санком складається з 30 членів. До складу його входять представники всіх груп, шкільний лікар і педагог. Засідань за весь рік було 17 Крім прямих його зав-

дань санітарно-гігієнічних, санком мав свою книгозбірню, кийжки з якої уповноважені читали в групі, коли був вільний час.

Кооператив

Шкільний кооператив нараховує 630 членів. Щоб ув'язати кооператив з дитячою масою заведено в кожній групі інститут уповноважених кооперативу, які разом з правлінням вирішують загальні справи кооперативу та передають їх на місця (до груп). Крім цього кожна група має свій рахунок через свого уповноваженого в кооперативі й одержує найнеобхідніший крам, продає його в групі, і вже потім розраховується з кооперативом. Цього року майже всю роботу ведуть самі діти за невеликою допомогою педагога. Кооператив обслуговує учнів книжками та всім необхідним приладдям. Обіг за цей рік становить 8000 крб.

Гурток „Друзі дітей“

Гурток цей існує в нашій школі вже третій рік. Зараз належить до нього 490 чл. Членських внесків зібрано 90 крб. З цих коштів видано безплатні книжки для бідних на 27 карб., на сніданки також для бідних дітей 36 карб. 92 коп., на одяг 16 крб., а решту призначається на оздоровну кампанію.

Каси взаємодопомоги

Каси взаємодопомоги існують в нашій школі третій рік і завданням їх є давати короткотермінові позики членам на зошити, сніданки, також допомагати бідним учням. Організовано групові каси, а не загальношкільну, бо групові рухливіші й швидче можуть обслужити дітей. На кінець шкільного року каси нараховують 550 членів з внесками понад 60 карб. Треба зазначити, що у всіх групах є каси взаємодопомоги. За рік всі групові каси видали 3647 позик.

Групові книгозбірні

Шкільна книгозбірня не в стані обслуговувати таку велику кількість дітей в нашій школі, тому за ініціативою самих дітей організовано їхніми коштами групові книгозбірні. Групи в процесі роботи міняються своїми книжками. На допомогу груповим книгозбірням став і

комітет сприяння, асигнувавши невелику суму. На кінець навчального року групові книгозбірні нараховують понад 500 книжок. Одно-

Фізкультура на подвір'ї

часно з груповими книгозбірнями, учні користуються й книжками з шкільної книгозбірні.

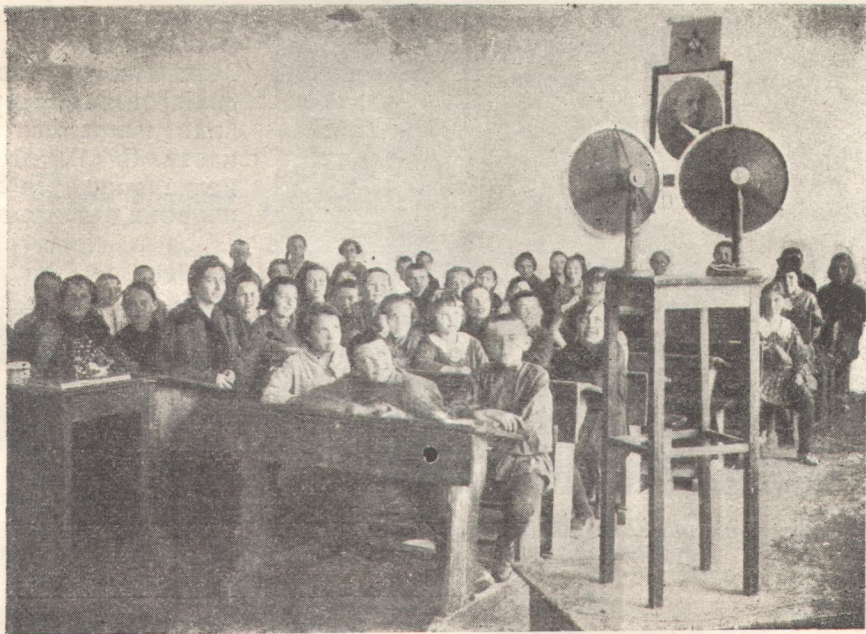
Допомога дітям

Велика кількість у нашій школі матеріально незабезпечених дітей викликала необхідність допомагати їм. До цієї справи взялися і школа, і дитячі організації, і комітет сприяння. За весь рік видано безплатних книжок на суму 275 карб., з них на кошти школи 125 карб., комітету сприяння 123 карб., гуртка «Друзі дітей» 27 карб. Крім цього видано трьом учням чоботи, двом білизну. Щоб забезпечити дітей сніданками, організовано комісію з представників школи, учнів та батьків. Кожного дня розходилося із 700 булок та 300 шклянок чаю. Сніданки досить дешеві: булка й чай—6 коп., котлета з пюре—10 коп., кава й булка—9 коп. Крім платних сніданків на протязі року давано сиротам, або дуже бідним дітям безплатні сніданки. Кожного місяця одержувало 65—90 дітей такі сніданки, всього за рік на 701 крб. 40 к. (11872 см.); з того на кошт комітету сприяння 229 крб. 89 коп., комісії гарячих сніданків—400 карб. 75 коп., Друзів дітей—36 карб. 92 коп., кооперативу—33 карб. 84 к. Крім цього видано деяким дітям безплатні зошити, олівці, ручки.

Культурбота серед дітей

Дві й три зміни в школі, навантаженість самої школи не дають змоги віддавати багато часу на культурні розваги для дітей, що мають таке велике значіння для виховання їх. Проте школа не лише відзначала з дітьми усі політично-громадські свята й події, але й

організовувала для дітей окремі вистави в школі, кіно, а також використовувала Державний Театр для дітей. За весь рік концертів, вистав, кіно у школі й поза школою відбулося 8 для наших учнів. На кінець року проектується не лише концерт та вистава, а й гулянка.

Слухають радіо

Шкільна газета та журнал

Про значіння шкільної стінної газети не доводиться згадувати, але така газета у великій школі губить його, бо один примірник не може обслужити всю дітвору. Крім цього наша школа, ведучи ширшу культурно-громадську роботу серед населення, вважала за доцільне пустити свою газету й до батьків уч-

нів нашої школи, щоб тісніше зв'язати їх із школою. Тому вирішено видавати друковану газету. Спробу нашу оцінили прихильно, як учні так і батьки, а також радянська преса. На протязі п. р. видано два №№ газети й два №№ журналу, разом 6.200 примірників.

Дитячий садок

27/IX 1927 р. при нашій школі відкрито дитячий садок на дві групи (53 дітей). Діти приймалися за віком від 4—7 років. I-ша група від 4-5½ років—25 дітей. II група від 5½-7 років—28 дітей. Соціальний склад дітей такий: робітників—41,

службовців—11, кустарів—1, Національний склад: українців—36, росіян—15, поляків—1, євреїв—1.

Міститься дитсадок у шкільному флігелі на 2 кімнати.

Влітку садок перейде на літній майданчик, тут же в саду 20-ї школи.

Профшкола при нашій школі

Цього навчального року район Холодної гори здобув одну важливу культурно-освітню установу, а саме професійну школу механічного фаху. Питання про організацію професійної української школи ставлено від 1924 р. і 1927 р. за-

ходами адміністрації 20-ї школи та Комітету сприяння при школі відкрито перший курс механічної профшколи, як філію 2-ї профшколи, що існує на самооплаті, дотації з місцевого бюджету, та громадські кошти.

Через брак варстатів та інструментів навчання з виробництва від-

бувалося у 2-й механічній профшколі, а теоретичні заняття—у 20-й школі. Мимо тих труднощів філія виконала свій план навчання. На наступний 1928-1929 навчальний рік наша філія перетворюється в самостійну профшколу. Склад учнів першого курсу профшколи на кінець року такий: соціальний: робітн. 46 %, селян 12 %, службовців 40 %. Національний: українців 31, росіян 3, євреїв 1.

І курс першої на Холодній Горі профшколи
(при 20-ій школі)

Школа і батьки

Тому, що діти в школі перебувають 4-6 годин, а решту 18-20 годин вони поза школою, втягненню батьків у виховальну роботу своїх дітей школа віддає велику увагу. Вже кілька років вона веде широку роботу в тому напрямі. На початку цього навч. року надіслала школа батькам друкованого листа, де повідомляла їх про порядок роботи та закликала тримати зв'язок із школою. Тоді ж відбулися загальні збори батьків, де була доповідь про роботу школи. В середині другого триместру, в місяці лютому переведено збори батьків в кожній групі окремо для інформації про роботу групи, де учиться їхня дитина, та успішність дітей. На таких зборах мав змогу кожний батько довідатися про стан роботи в групі, про успішність його дитини, та спільно з учителями обдумати шляхи покращання праці кожного учня. На засіданнях комітету сприяння

теж ставилися доповіді про роботу школи. Крім цього в наших друкованих газетах та журналах містили деякі відомості для батьків і статті. Для інформації про своїх дітей протягом року відвідало школу 837 батьків 1186 разів. Крім цього школа листовно зверталась в справі дітей до 300 батьків; з того через пошту до 180 батьків. Для ознайомлення з станом біднішої дітвори та тими, що не успівають, учителі та члени комітету сприяння обслідували до 150 дітей дома. Таким чином цього року дано початок такій важливій справі, як вивчення умов дитини. Наприкінці навч. року передбачається провести широку індивідуальну інформацію батьків про їхніх дітей, де можна було б зібрати також і від батьків відомості про домашні умовини учнів, то-що. Такі відомості потрібні будуть при комплектуванні груп на наступн. рік.

Громадсько-політична робота

Культурно - громадській роботі наша школа що року віддає велику увагу. На протязі ц. р. влаштовано було у школі (враховуючи останнє свято Франка, що відбудеться 27/V ц. р.) для населення 7 свят. На 6 з них, що вже відбулися, було понад 2500 батьків. В кожний такий день крім концерту, або вистави була відповідна доповідь. Поза школою на протязі року наша школа виступила 3 рази, а саме дала концерт в Держдрамі. Це була

перша спроба харківських шкіл виступати перед дорослими в великому театрі. Другий виступ нашого хору був на окроговому з'їзді юних піонерів у великому клубі й третій в дитячому театрі. На Франківські дні хор виступить на радіо й разом з драмгуртком в театрі.

Робота та має за своє завдання знайомити батьків та широкі кола радянського суспільства з роботою радянської школи.

А. Озарків

Підсумки роботи Комітету

Сприяння школі

Всю роботу Комітет у складі 23 осіб провадив через своїх 5 окремих комісій і президію К-ту з 5 осіб.

Робота Комітету йшла в двох напрямках:

1) підтримувати постійний ідейно-громадський зв'язок батьків із школою та її життям;

2) здобувати кошти й давати матеріальну та громадську допомогу так школі в цілому, як і окремим учням.

Головні моменти роботи К-ту були такі:

1) організація допомоги найбільшим дітям безплатними гарячими снідками, книжками, одягом та взуттям. На це витрачено 403 карб.

2) допомога шкільному колективу ЮП різним приладдям і літературою, а також дотація на утримання керівника ЮП—350 карб;

3) допомога і безпосередня участь у переведенні школою різних політично-громадських свят—350 карб.;

4) дотація на видання друкованих газет і журналів 20-ї школи—100 карб.;

5) на книгозбірню—150 карб.;

6) доустановлення природничої й фізичної лабораторій—200 карб.;

7) доустановлення різним приладдям і струментом раніш організованих майстерень: слюсарні, столярної та шитва—660 карб.;

8) упорядкування шкільного садка—100 карб.;

9) збудування павильйону в садку для оздоровчого майданчика—800 карбованців;

10) дотація на організацію та утримання філії 2-ї механ. профшколи, відкр. при 20-ій школі,—500 карб.

Крім цього було ще багато дрібної роботи.

Комітет мусить лише зазначити, що виконати цілком передбачений загальними зборами план роботи в фінансовій частині цього року не доведеться через те, що прибутковий кошторис на 5000 карб. при переведенні в життя довелося значно зменшити і поки що зупинитися на 4670 карб.

Доведеться, на жаль, ще раз нагадати, що окремі батьки, відповідно до свого матеріального стану, могли б віддати більше уваги на допомогу школі, тимчасом треба констатувати, що саме заможні батьки залишаються глухими й сліпими до пекущих потреб школи. Гадаємо, що поки ще не пізно, зайде до школи і той, хто почуває себе громадянином і любить школу, щоб допомогти їй у роботі.

Комітет Сприяння.

Робота Шкільного Виконкому

Наш виконком, як відомо, складається з усіх голів груп, починаючи від других, і з голів гуртків та шкільних організацій. У плані роботи на перший триместр було:

Дитячий садок. Снідають

школи, 2) розвинути громадську роботу учнів, 3) сприяти розвитку культури серед учнів, 4) налагоджувати товариську дисципліну.

Цей план виконком виконав і

вже в другому триместрі виявилися позитивні наслідки.

До 10 травня було 15 пленумів і 14 засідань президії виконкому. На зборах розбирали питання чисто шкільного характеру. Заслухано плани й звіти різних гуртків та шкільних організацій. Обговорювалось їхню працю, і виконком помагав їм вправляти ті хиби, що у них були. Також заслухано й звіти голів деяких груп, з яких виявилось, що найвідсталішими групами у нас є: 5 е, 6 в і почасті 6 б, та 3 в. Виконком приклав усіх зусиль, щоб допомогти їм трохи виправитись. Посилав до них на збори своїх представників, то-що.

У третьому триместрі, крім загальної своєї роботи, виконком листувався з іншими школами України, що цікавилась нашою працею, взагалі нашою школою.

Крім цього, представники виконкому брали участь у засіданнях Шкільної Ради та в різних загально-шкільних комісіях.

Ю. Т.

Колектив Ю. П.

Піонерів у нашій школі 480 ч.; жовтень—240 дітей. Разом дитячий рух охоплює 720 ч. (57%) школярів. Стоїть завдання охопити дітей на 100%.

Роботу переводять за планом. Протягом 8 місяців було 40 загонних зборів для розв'язання питань організаційних, заслухання доповідів і 3-є загальних зборів колективу (раз на 3 місяці). В ланках пророблено 50 тем (часто матеріал з газет).

Піонери беруть велику участь в громадському житті школи.

4 чол. піонерів передано до Комсомолу і 14 чол. готуються до вступу.

14 піонерів—учні старших груп—за керівництвом вожатого працюють з жовтеньцями. Їм допомагають і керівники 1-х груп. Там є свій робочий план. З жовтеньцями розмовляють на політичні теми, вони пишуть до групової стінгазети, малюють.

Робота обох колективів іде досить жваво, хоч почувається, що 2-х керівників на таку кількість дітей замало. Надалі треба порушити питання про збільшення кількості керівників.

Керівник ЮП—Стребулів.

ДРАМСТУДІЯ

У драмстудії працює 27 учнів шостих та сьомих груп. Перша п'єса, що її розучила і поставила драмстудія, була „Самі“. Цю п'єсу ми поставили два рази на Жовтнєве свято: для учнів і для батьків.

До дня Леніна драмстудія підготувала п'єсу „Вибух“ і виступила з нею тричі:

двічі для учнів старших груп та для батьків.

І, нарешті, на Шевченкові дні ми поставили (для учнів і батьків) п'єсу „З Тарасового дитинства“.

Отже драмстудія за два триместри вивчила три п'єси, з якими виступала сім

разів; з них для батьків тричі.

До Франкового дня готуємо п'єсу „Борислав сміється“, що її інсценізувала наша керівниця за Іваном Франком.

З цією п'єсою, крім школи, гадаємо виступити ще і в Держдрамі для широкого громадянства та на заводі для робітників.

На початку грудня драмстудія робила екскурсію до дитячого театру, щоб ближ-

че познайомитися з виставами. Ця екскурсія дала нам велику користь, бо ми побачили, чого треба уникати підчас вистав.

Після кожної вистави на наступних зборах члени драмстудії разом з керівницею обговорюють, як пройшла п'єса, виявляють усі хиби, щоб у майбутньому їх уникнути.

Кулішенко

(Голова президії драмстудії).

Групові організації

3-тя група «А»

Учні нашої групи входять до складу різних шкільних організацій, як наприклад, колектив ЮП, „Друзі дітей“, кооператив то-що, а також і до своїх групових, як каса взаємодопомоги, групова книгозбірня. Уповноважений кооперативу провадить запис учнів у члени, а Санком пильно стежить за санітарно-гігієнічними умовами нашої праці в групі. Ще в першому триместрі здавалося, що праця йде, як слід, але на загальних зборах групи, коли зачитувала кожна з цих організацій звіт, виявилось, що учні мало виявляють активності і мало їх є членами цих групових та загально-шкільних організацій. Тоді напочатку другого триместру на загальних зборах ми ухвалили, щоб всі, як один, учні нашої групи стали членами всіх наших організацій, а найперше кооперативу. На виплату членських вкладок зробити розстрочку, а найбіднішим учням повинна допомогти каса взаємодопомоги. Таку постанову ми одностайно прийняли, бо пам'ятаємо заповіді Ілліча, що „Кооперація—шлях до соціалізму“.

Так ми й зробили. І вже напочатку 3-го триместру всі 47 учнів з учителькою стали членами всіх наших організацій.

Каса взаємодопомоги має 7 карб. 15 к.

Ці гроші видавали в позику за весь рік 317 разів. Праця йшла добре, ми своєчасно повертали борги.

Добре працювала групова книгозбірня. За рік ми придбали всього 140 книжок на суму 19 карб. 41 коп. Книжки міняли двічі на тиждень; брали або одну товсту, або дві маленькі книжечки.

Школа тільки, що до піонерських лав вступили ще не всі учні нашої групи, а лише 31. Та будемо сподіватися, що до кінця навчального року ми виявимо і тут таку ж свідомість, і на літню перерву вийдемо з школи всі піонерами, щоб і поза школою продовжувати працю в піонерських організаціях, як заповідав нам наш Ілліч.

Науменко і Луценко (уч. 3-ї гр. „А“).

Каса взаємодопомоги в 4-й гр. „А“

Наша каса взаємодопомоги працює добре. Членів в ній 39. Вносили члени по 10 коп., а позичають не більше як по 20 к. Держати борг можна не більше як один тиждень. Грошей всього в касі 4 карб. 08 коп. За рік видали 328 позик. Коли-б усі учні нашої групи були членами каси, було б дуже добре. Моє побажання, щоб усі учні нашої групи були членами КВД.

Таня Доценківна.

День преси та вечір пам'яті М. Коцюбинського

5-го травня наша школа організувала вечір пам'яті Коцюбинського для батьків та населення Холодної Гори. Як і завжди на вечорах для батьків, зала була повна, бо ж 20 школа—майже єдине на Холодній Горі місце, де населення задовольняє свої культурні потреби. З доповіддю про життя та літературну діяльність письменника виступив т. Шевченко, підкресливши те велике значіння, що його має Коцюбинський в українській літературі, як один з найвидатніших майстрів українського слова та з'ясувавши велику соціальну вагу його творів.

Тов. Озарків зробив доповідь про день преси, відмітивши велику роль радянської преси в справі соціалістичного будівництва. Тут же доповідач закликає всіх брати самим активну участь у пресі та

передплачувати газети, журнали то-що. „Кожний громадянин—закінчує т. Озарків—повинен бути в курсі всіх подій внутрішнього та міжнародного життя. Лише тоді він буде справді активним членом радянської соціалістичної держави. Всі повинні пам'ятати, що радянська преса—могутнє знаряддя в руках пролетаріату для класової боротьби“.

Після доповідей відбувся концерт, що його дали спеціально запрошені артисти. На вечорі проведено збір пожертв на пам'ятника Коцюбинському. Зібрано 29 карб.

Діти та вчителі також зібрали 42 карб. Отже 20 школа теж вложила свій скромний внесок на пам'ятника великому письменникові. Треба й іншим школам узяти в цій справі активну участь.

Р.

З М І С Т

	Стор.
1. До Франкових роковин	1
2. Іван Франко <i>Р. Ш-ко</i>	2
3. Іван Франко—вірш. <i>Куліш (Полтава)</i>	7
4. Поет трудящих. <i>Г. Сва та Н. Ц-на</i>	—
5. Зародки робітничої організації <i>Медведівна</i>	8
6. Заслуги Ів. Франка в укр. літературі. <i>Є. Замора (Полтава)</i>	10
7. Погляди Франка на вивчання літературних творів. <i>А. Луцевич</i>	11
8. Як Франко збільшує емоціональність та образність мови. 5 гр. „І“	12
9. Співець бідноти—вірш. <i>Григоросулівна</i>	13
10. Педагогічні думки Франкові. <i>Т. З.</i>	14
11. Франкові роковини—вірш. <i>В. Вернигоренківна</i>	16
12. Щирий кореспондент-фейлетон. <i>Трое</i>	17
13. Весняний настрій-фейлетон. <i>Я. О. та А. Н.</i>	18
14. Весна—вірш. <i>В. Олійник</i>	—
15. 6-та Трудшкола ім. Франка в Полтаві <i>Стадничук</i>	—
16. Тиждень піднесення знаннів з української мови. <i>О. Соломко (Полтава).</i>	19
17. Як ми святкуємо день Франка <i>О. Лисенко (Полтава).</i>	20
18. Підсумки роботи 20-ої школи. <i>А. С. Озарків</i>	22
19. Підсумки роботи К-ту Сприяння. <i>К-т Сприяння</i>	29
20. Робота Шкільного Виконкому. <i>Ю. Т.</i>	30
21. Колектив <i>Ю. П. Стребулів</i>	—
22. Драмстудія. <i>Кулішенко</i>	—
23. 3-тя група „а“. <i>Науменко та Луценко</i>	31
24. Каса взаємодопомоги в 4 гр. „а“. <i>Т. Доценківна</i>	—
25. День преси та вечір пам'яті <i>Корюбинського. Р.</i>	—

Фотографії „Франко в дитинстві“, „Діти Франка“, „Франко з дру-
гою“ та „Кабінет Франка“ ласково надіслав нам з Галичини син
Ів. Франка—Тарас Франко. Обкладинка—Ф. Д. Богданова.

Видає—Харківська 20-та Трудшкола ім. Ів. Франка.

Редагує—Редкомісія

Друкарня Бупру № 1 Замовлен. № 1139 Окрліт № 443. Тираж 2000 прим.

JOHN G. BROWN
MILWAUKEE